

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

sentia Concilij Niceni, quam lege explicuit. E Leone, de monachis & simoniaciis decernente, juxta canones Synodi Chalcedonensis.

II. Iustiniani Constitutiones de causis ecclesiasticis, à quibusdam damnatae, ab aliis male acceptae. Iure Tutitionis latae sint, ad Canonum executionem.

III. Discussio Iustiniani Constitutiones, quae personae aut res ipsas respiciunt. Illae desumptae à Canonibus, qui suppletur, agendi modo praescripto. Quae de rebus, de nuptiis, & de foro latae, tunc à jurisdictione mera Principis pendebant.

IV. Ioannes Scholasticus Collationem Novellarum Iustiniani cum Canonibus à Theodoro collectis composuit. Ex sensu Ioannis, Novella Canonibus comulerunt auctoritatem, interpretationem, & supplementum.

V. Novellarum istarum usum commendatus ab Ecclesia Romana, ex Gregorio M. Ioanne VIII. Hincmaro, & Ivone.

VI. Queritur, an leges canonibus contrariae in causis ecclesiasticis vim habeant. Nullae sunt ex rescripto Valentiniani, & ex sententia Synodi Chalcedonensis, de qua dictum cap. VIII. huius libri. Quod intelligendum de canonibus receptis, ex Balsamone.

VII. Eo sensu explicatur Constitutio Friderici II. & Decretalis Honorij, verbaque Nicolai I. nempe de canonibus & decretis receptis.

VIII. Si leges canonibus contrariae essent irritae, rescindebantur à Principe, non à Synodo, è Concilio Chalcedonensi. Discutitur locus Gregorij M. de lege Maurity, quam Pontifex promulgavit, etsi adversaretur libertati Christiana. Primum caput, Clericorum conditiones respicit: sed verbis in laicos conceptis, antequam adsciti essent in Clerum. Quod à Principibus fieri posse docent Theodosius, Honorius, & Innocentius I.

IX. Secundum caput legis Maurity, de militibus qui monachismum exoptarent, quod Gregorius non approbat. Sed legem promulgat, juxta ordinem praescriptum, missis exemplis ad Metropoliticos. Suspendit executionem illius capituli, ea auctoritate qua Praefectus pratorio & aliis delegatis ad promulgandas leges ex Novella Iustiniani competit. Quare non est recurrendum ad summam potestatem Romanae sedis.

X. De altero Maurity & Phoca rescripto Canonibus contrario agit Gregorius, cum summa modestia. Ejus rescissionem Principi servat.

I. NON solum autem Edictis generalibus, quae à Conciliis constituta erant, Imperatores confirmabant; sed etiam legibus & rescriptis specialibus nunc haereticos reprimebant, nunc interversae disciplinae consulebant, definitiones Canonum amplexi. Honorius & Theodosius extranearum mulierum confortia Clericis interdicerent; hac tantum facultate concessa, ut matres, filias, atque germanas intra domorum suarum septa contineant; in quibus nihil scævi criminis suspicari foedus naturale permittit. Sed quis non videt expressam verbis legis, canonis tertij Nicæni sententiam? Id unum ad canonis interpretationem omnino necessarium addunt, ne domo expellantur uxores quae ante sacerdotium

I. Euseb. q. l. C. de Ep. & Cler.

maritorum legitimo fœdere illis conjunctae sunt. Quae exceptio, & è canone septimo apostolico transcripta, & è quotidiana praxi hausta, legi Principum adjungi potuit; eamque deinde Leo I. decreto suo approbavit. Unde ut de carnali fiat spirituale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quasi non habeant sic habere; quod & salva sit caritas connubiorum, & cesset operatio nuptiarum. Monachis exeundi è monasteriis facultatem interdicit Leo Imperator, exceptis apocrisiariis, seu monasterij procuratoribus; sed prohibitionem illam ex antiqua regula monachis praescripta, & à Concilio Chalcedonensi approbata, desumpsit. Ex eisdem Concilij canonibus sanctissimae legis ferendae occasione hausit adversus ambitum eorum qui sacerdotia mercantur, quos à gradu sacerdotij per pecunias turpiter redempti retrahi juber. quae est poena canonica dejectionis, hac lege confirmata. Praeterea ad instar criminis laesae majestatis accusationem institui, reosque infamiae perpetuae damnari, suo jure decernit.

II. Plura in hoc genere unus Iustinianus praestitit quam ceteri Imperatores. Quod nemo sanè mirabitur, cui hominis studium in restituendo & interpretando jure comperit erit. Neque enim apud nos inficitiae infamia laborabit, quam illi è corrupto Suida loco omnes scriptores affixerunt; Iustini patris vitio, qui ἀλαφρότης erat, in Iustinianum transcripto. Hanc enim labem ab eo Principe Procopij Anecdota depulerunt; quamvis aliunde ejus truculentiam, aut potius Theodorae conjugis atrocitatem, pudenda scriptione dehonestarint. De constitutionibus autem ecclesiasticis Iustiniani solet in utramque partem disputari. Quia in re à plerisque gravissimè peccatum est. Quidam enim, parum perpensis hujus Principis consilio, eum sacra divinaque profanis miscuisse existimant, ejusque leges de causis ecclesiasticis latas nullas & irritas fuisse, donec ab Ecclesia in usum & auctoritatem receptae fuerint. Contra verò quamplurimi, qui tantum res forenses attigerunt, praedictio harum Constitutionum potestatem liberam de disciplina ecclesiastica decernendi Principibus vindicant. Mihi autem videtur jure suo usum fuisse Iustinianum, qui legibus latis non canones condidit, sed conditos fovit, & amplificavit: quia jus illud tuitionis ecclesiasticae Principibus Christianis à Deo commissae exigit ut leges pro religione divina ferant, quemadmodum docuit Augustinus capite superiori.

Hanc sibi mentem fuisse docet quoque Iustinianus, ut vetustatis & canonum se

Can. Apoll. vi. Epist. vi. an Presbyter, an rem presbyteri, an quatuor sit illi, rem religioe abici, an non, an Iustinianus, Leo ad Iustinianum decretis c. vi. & apud Grat.

L. Quis in monasterio, C. de Relig. & Cler.

Conc. Chalced. c. 4. quod sita proferimus in synodo.

L. si quomodo, C. de Relig. & Cler. c. 1.

Carolius

non solum eos articulos Novellarum amplectitur qui Canonum verba *καὶ νόμους* sequuntur, sed etiam eos qui canonum mentem jurisdictione supplerunt, id est, adjectionibus quibusdam legitimis, & Deo gratis, ut loquitur ille, canonum sententiam interpretando, quæ videbantur ommissa addiderunt. Quin etiam eas leges quæ canonibus per interpretationem aliquid adjiciunt, quæque modum rei gerendæ & ordinem judiciorum præscribunt, inter ea recenset quæ vocat *συνάδοις καὶ νόμοις τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς καὶ νόμοις*. Quamvis alios quosdam articulos, qui canonibus non continentur, inter ea reponat quæ vocat *ἐπεὶ καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικά*. Quale est, de Abbatum electione, ne Clerici sint literarum expertes, aut Curia addicti, & de bonorum ecclesiasticorum alienatione, & aliquot ejusmodi. Exemplo Ioannis Scholastici, Phorij Nomocanonem suum edidit; ubi leges cum canonibus componit, quamvis alia methodo.

Greg. lib. 11. ep. 14.

Habetur apud Gratia. 11. q. 1. De persona.

Ioannes ep. 163.

Hincmarus Opusc. c. 17. Sed & leges Romanæ ab imperatore Iustiniano promulgata, quæ probat Ecclesia.

V. Novellarum ecclesiasticarum usus obtinuit etiam in Occidente; ut videre est apud Gregorium Magnum, qui Ioannem Defensorem abeuntem in Hispaniam monet quid sequi debeat in iudicio quod illi delegarat. Et initio Commonitorij profert Novellam constitutionem cxxxiii. quæ penè totius antiqui juris canonici synopsis complectitur, ipsamque interpretatur. De persona Presbyteri, inquit, hoc attendendum est, quia si quam causam habuit, non ab alio teneri, sed Episcopus ipsius adiri debuit; sicut Novella Constitutio manifestat, quæ loquitur de sanctissimis & Deo amabilibus ac reverendissimis Episcopis, Clericis, & Monachis. Imperator Iustinianus Augustus Petro Gloriosissimo prefecit pretorio: Si quis contra aliquem Clericum &c. Plurium legum testimonia deinde profert, ex quarum præscripto iudex delegatus iudicium ferat. Ioannes etiam VIII. Novella Constitutione nititur adversus quosdam Episcopos, qui Biebertinum laicum sine causæ cognitione à communione removere tentabant. Insuper, inquit, nostro apostolatu intimavit (Biebertinus) ut cum sine ratione discussa excommunicare vultis. Quapropter apostolica auctoritate iubemus ut nemo vestrum eum excommunicet antequam ad legis examen proveniat. Scitote quemadmodum in centesimo capitulo Africani Concilij legitur, similiter in secundo Novellarum Iustiniani libro, ut nemo Episcopus aut Presbyter aliquem excommunicet, antequam causa probetur &c. Quare non immeritò Hincmarus & Ivo Novellas Constitutiones Iustiniani à Romana Ecclesia servari scripserunt, ille in O-

pusculis, hic in Epistolis.

VI. Constitutiones Iustiniani in iudiciis ecclesiasticis viguisse dixi, quia secundum Canones erant decreta. Unde quæri solet de legibus, quæ de causis ecclesiasticis lata, canonibus adversantur, quem locum obtinere debeant. In eam rem extat Valentiniani III. & Marciani Constitutio edita anno CDLIV. à qua discere non licet: *Omnes sanè pragmaticas sanctiones, quæ contra canones ecclesiasticos interveniunt gratia & ambitionis elicitæ sunt, robore suo & firmitate vacuatas cessare precipimus.* Hoc suum propositum Marcianus per Iudices cognitores Synodo Chalcedonensi expresserat: quæ solitis acclamationibus iustam sententiam excepit, & in eas voces erupit quæ Actione quarta Concilij continentur, ut nullæ Pragmaticæ leges adversum Canones vim habeant, quemadmodum uberiorè dixi superiori capite octavo. Id tantum monebo, Principum eam fuisse mentem, ut nihil sibi licere putarent in eos canones qui editi fuissent à Synodis Oecumenicis, & Edicto publicè recepti. Quare Theodorus Balsamo graviter refellit Græcorum illorum propositum qui canones non esse servandos dicerent cum legibus adversantur: quia, inquit ille, *canones ab Imperatoribus & à sanctis patribus editi & confirmati, tanquam divina scriptura suscipiuntur; Leges autem à solis Imperatoribus aut editæ aut receptæ sunt; & propterea vim non obtinebunt adversus divinas scripturas aut Canones.*

VII. Eadem est omnino sententia Friderici II. Imperatoris, cujus Constitutio extat inter Honorij III. epistolas, quam Romæ ipso die inaugurationis suæ edidit anno MCCXX. quæque relata est in Codice post Marciani legem. Etenim Fridericus irrita esse iubet omnia statuta & consuetudines quæ contra libertatem Ecclesiæ edita sunt adversus canonicas & imperiales sanctiones, id est, adversus canones qui ex Principum edicto aut consensu promulgati fuerint. Eodem tempore Honorius decretali epistola, excommunicatione percellendos statuit qui ea statuta & consuetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem retinere, & juxta earum præscriptum iudicare præsumperint. Quæ verba lucem accipere debent à Constitutione Friderici, scilicet quatenus Ecclesiæ libertas contra canonicas & imperiales sanctiones oppugnabitur. Eodem pacto intelligendus est Nicolaus primus in epistola quam ad Concilium Silvanectense scripsit, cum ait *Imperatorum leges non esse penitus revocandas; sed evangelicis, apostolicis, atque canonicis*

Decretis,

decretis: De Episcoporum sine Metropolitanis jurisdictione præfatione. Ivo ep. 11. Dicitur in ista legem Novellam, quæ promulgata, & firmata Romana Ecclesia.

L. Privilegia. C. de sacro. l. dicit.

Balsamo d. 1. ca. 1. Novoc. Phorij ad epistolam præfationem in dicitur manifestè expresserat: quæ solitis acclamationibus iustam sententiam excepit, & in eas voces erupit quæ Actione quarta Concilij continentur, ut nullæ Pragmaticæ leges adversum Canones vim habeant, quemadmodum uberiorè dixi superiori capite octavo.

Extat etiam in Codice post Marciani legem. Etenim Fridericus irrita esse iubet omnia statuta & consuetudines.

Aurhont. C. de C. de sacro. l. 1. c. epist. Honorij. 493.

C. Novem. de sentent. excomm.

Nicolaus ep. 11. relata à Gratiano.

Decretis, quibus postponende sunt, nullum posse inferre prejudicium. De illis enim Decretis canonicis loqui censendus est quæ recepta fuerunt.

VIII. Ceterum non pigebit hinc refricare quod supradicto capite octavo monui, nempe, leges quæ Canones infringunt, esse quidem nullas ipso jure, sed nec Pontifices nec Synodum Oecumenicam hoc sibi arrogasse ut eas Decretorum suorum auctoritate rescinderent; verum id à Principibus exorasse. Id docuit Photius Tyri Episcopus suo exemplo, ipsaque Synodus Chalcidonensis, quæ decernebatur de metropoli Beryti datum adversus canones, à Iudicibus rescindendum esse professæ est. Sed præcipue hanc reverentiam Principibus detulit Gregorius Magnus; qui legem à Mauritio latam, quæ decernebatur ne militibus liceret monachismum amplecti, per omnes provincias, ut illi mandatum erat à Principe, publicavit, etsi Christianæ libertati contrariam existimaret. Ego quidem, inquit, *jussioni subjectus eandem legem per diversas partes transmissi feci. Et quia lex ipsa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per suggestionis meæ paginam serenissimis Dominis nuntiavi. Vtrobique ergo quæ debui exsolvi: quia & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo quod sensi minimè tacui.*

Vexatus est iste locus variis eruditorum interpretationibus; quibus ne sit apud me locus, verborum simplicitas facit. Duo capita lex ista Mauritiij continebat. Primum, ut ei qui publicis actionibus se immiscuisset, & reddendis rationibus esset obnoxius, liberum non esset Clero adscribi. Quod Gregorius amplectitur, nec excipit à non competente judice rem fuisse decretam. *Dominorum pietas sanxit, inquit, ut quisquis publicis administrationibus fuerit implicatus, ei ad officium ecclesiasticum venire non liceat. Quod valde laudavi, evidentissimè sciens quia qui habitum secularem deserens, ad ecclesiastica officia venire festinat, mutare vult seculum, non relinquere.* Quod alienum esse videtur à regula superius proposita, ut hoc etiam obiter adnotetur; quæ contendi non licere Principibus de ordinibus ecclesiasticis leges ferre suis auspiciis, sed tantum in consequentiam Canonum, aut etiam regularum monasticarum, si de monachis agatur. Hinc autem Mauricius de Clericorum conditionibus decernit, non reluctante Pontifice. Sed observandum est, leges in hoc genere admitti, cum in personam laicorum conceptæ sint, & eo proposito feruntur, ut Reipublicæ commodis consulatur; quemadmodum confirmari potest anti-

quiori exemplo. Vetuerat Imperator anno cccclxi. ne officiales rationalium ad Clerum proveherentur. idemque de Curialibus præceperat Honorius anno eccxcviii, alioquin auctoritate Principis à Clero revocari, ad priorem conditionem retraherentur. Eam ob causam Innocentius I. hanc Curialium ordinationem vetuit post annum quadringentesimum. *Præterea, inquit, frequenter quidam ex fratribus nostris Curiales, vel quoslibet publicis functionibus occupatos, Clericos facere contendunt: quibus postea major tristitia, cum de revocandis eis aliquid ab Imperatore precipitur, quam gratia nascitur de adscitis.* Infra: *Sic certè in exemplum sollicitudo & tristitia fratrum, quam sepe perulimus Imperatore presente, cum pro his sapius rogarem; quam ipse nobiscum positus cognovisti; quibus non solum inferiores Clerici ex Curialibus, verum etiam jam in sacerdotio constituti, ingens molestia, ut redderentur, imminebat.* Eo jure utebantur Imperatores temporibus Pelagij Papæ, ut patet ex fragmento epistolæ hujus Pontificis relato apud Gratianum. Quod ad Reges nostros manavit, secularibus ad clericatum non admittis, nisi cum jussione Regis, exceptis Clericorum liberis, ut docet Concilium Aurelianense primum. Eum morem Carolus Magnus lege Capitulari edita confirmavit. Qua de re dicitur alibi.

IX. Secundum caput legis Mauritianæ vetat ne illi qui publicas actiones egisset, aut manu signatus inter milites fuisset, in monasterio converti liceret. Quod Gregorius alienum omnino à Christiano Principe putat, in eo capite quod monachos respicit: quia via salutis plurimis occluditur, *qui nisi omnia reliquerint, inquit ille, salvari apud Deum nullatenus possunt.* Quare impensè rogat Imperatorem ut legem illam inflectat. Interim verò ab ea promulganda non desistit. Eum autem ordinem observavit quem Iustinianus præscribit in iis Constitutionibus quas ad Patriarchas dirigit, ut ipsi deinde ad Metropolitanos Episcopos promulgandas mittant; quemadmodum dicemus capite decimoquinto. Etenim ad undecim Metropolitanos Italiæ, Illyrici, & Græciæ, qui in Romano Patriarchatu constituti, Orientis Imperio parebant, legem Mauritiij transmisit, nempe ad Thesalonicensem Episcopum Macedoniæ Metropolitanam, ad Nicopolitanum Epiri, ad Corinthium Achiæ, ad Larissæum Hællados secundæ, ad Iustinianæum Illyrici occidentalis, ad Gortynensem Cretæ, ad Dyrachitanum alterius Epiri, ad Calaritanum Sardinia, ad Episcopos Sicilia, ad

M

L. Officiales. 4.1
Si jura. C. de
Ep. & Cleric.

Innoc. in Decretis
c. 18. apud Grat.
c. Preterea. D. 51.

Fr. de Seldem in
Notis ad Eadmer.
126. 195.

Greg. I. Reg.
c. 4.

Mediolanensem & Ravennatem in Italia. Sed adeo prudenter ea in parte se gessit, ut Imperatoris jussioni paruerit, & quæ decerent Episcopum peregerit. Etenim delegata auctoritate usus, dum legem Metropolitanis mittit, eos hortatur ne in Clerum adfiscant aut in monasteriis suscipiant eos qui actionibus publicis sunt implicati, donec rationes reddiderint. Quod verò ad milites attinet qui *converti* cupiunt, docet non esse temerè suscipiendos, sed cum dilectu. His verbis legem temperat, vel potiùs, quoad illam partem, ejus executionem suspendit; eadem scilicet auctoritate usus qua legem proponebat, nempe delegatione Principis; quæ delegatio, secundùm morem receptum, & legis inscriptione & *epilogo* continebatur; ut videre est in Novella sexta Iustiniani, & alibi. Fas enim erat Præfectis prætorio, ad quorum exemplum Edicta de rebus ecclesiasticis mittebantur ad Patriarchas, leges novas ad se missas in aliquo capite temperare, aut ab executione abstinere, donec quæ videbantur pro utilitate publica, relationibus suis suggestissent. Hoc statuit Iustinianus Novella Constitutione; qua cavet, ne jussiones Principis, quæ de rebus publicis eduntur, antea ratæ sint, quam Præfectis prætorio insinuatæ sint. *Omnino insinuenur*, inquit, & *judicio excellentiæ tuæ mittantur in provinciam: ut quæ quidem sacre formæ ad detrimentum reipublice factæ non sunt, hæc & suscipiantur, conjicianturque in preceptiones, & ab excellentiâ tua mittantur in provincias, quatenus certo fini tradantur. Quæ verò ad detrimentum reipublice per obreptionem sunt; hæc quidem sacras formas tuas suscipias excellentiâ; non tamen prius quæ inibi sunt reposita faciat quam ad nos relationem ea de re pertulerit; quò magis, si quid, ut potest fieri, ad detrimentum factum est Reipublice, id corrigamus.* Verba Novellæ integra protuli, ut unicuique constaret quam Gregorius Magnus in lege Mauritiij temperanda auctoritatem adhibuit, jam ab ipso Iustiniano Præfectis prætorio fuisse collatam; ne quis plenitudine apostolicæ potestatis ad Principum leges expungendas usum fuisse Gregorium cum viris eruditissimis sibi persuadeat. Imò verò ita modestè se gerit, ut partem legis servandam præscribat, partem verò ad mores qui antea recepti erant, revocet, idque gratum esse Principi rescribat. Quod ille non asseruit, ac si jam certior factus esset de novo Mauritiij consilio; (ut quibusdam visum est ob perturbatum epistolarum ordinem in Regesto Gregorij; cùm epistola ad Mauritiium extet libro secundo, &

epistola ad Metropolitanos libro septimo) sed quòd eodem tempore relatione sua significabat Imperatori quid agendum esset, eique temperamentum illud gratum omnino futurum existimabat. *Qua de re*, inquit, *etiam serenissimus & Christianissimus Imperator, mihi credite, omni modo placatur, & libenter eorum conversionem suscipit quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit.* Observanda verò est cautio quam adhibuit in tradenda epistola; quam non à Responsali Romanæ Ecclesiæ publicè reddi, sed à Theodoro Medico & familiari Principis amico secretè offerri voluerit.

X. Modestæ & prudentiæ, qua uti oportet in componendis cum Principe, quæ super ecclesiastica jurisdictione emergunt, controversiis, aliud illustre exemplum supeditat Gregorius. Occupata ab hostibus *Isauriæ* civitate in provincia Epiri, Episcopus cum Clero in Corcyram insulam concesserat, delatis Donati martyris reliquiis, & rescriptum à Mauricio Principe impetrarat, quo Castrum Cassiopi, & in eo posita Ecclesia S. Ioannis, à Corcyritanæ Ecclesiæ diocesi recifa, Episcopo Isauriæ tribuebatur. Sed, ut monet Gregorius, jussio Mauriciij, *quia contra leges & sacros canones data fuerat, non habuit effectum*: quia nempe Alcysonus Episcopus Corcyræ intercessit executioni rescripti, quo sine causæ cognitione ab antiqua possessione castri Cassiopi dejiciebatur. Lis commissâ est Nicopoleos Episcopo, qui jure metropolitico provinciam regebat, *innitente sibi quoque principali jussione, in qua ei hujus causæ fuerat injuncta cognitio*, ut loquitur Gregorius. Metropolita item addicit Corcyritano Episcopo. Sententiam confirmat Gregorius; ea tamen benignitate in peregrinum Episcopum Isauriæ usus, ut donec pax redintegrata esset in civitate Isauriæ, precariò castrum Cassiopi retinere posset. Tamen inter ipsa Phocæ Imperatoris exordia, per subreptionem ab eo elicitum rescriptum fuit, quo Cassiopi possessio Episcopo Isauriæ confirmatur. Quid faceret Gregorius, qui canones infractos, judicium redditum à Metropolita & à sede apostolica rescripto Principis eversum videret? Bonifacio Diacono Responsali suo, in urbe regia degenti, dat in mandatis ut Phocæ rei gestæ ordinem suggerat, *atque id agere studeat, ut cum ejus jussione, nostra illic sententia transmittatur*, inquit ille, *quatenus & serenitati ipsius, sicut dignum est, reservasse & rationabiliter correxisse quæ malè præsumpta sunt videamur. Quæ in re omnino dando opera est ut, si fieri potest, etiam jussionem suam ipse tribuat,*

Vide secundam Præfationem Marcæ p. 5.

Greg. 1. 7. ep. 11.

Nov. 112. Nefaria forma &c.

Nov. 112. Nefaria forma &c.
 Greg. 1. 7. ep. 11.
 M. A. de Dom. l. c. de Rep. c. 4.

Greg. 1. 1. ep. 66

De Responsali vide l. v. c. 27. m.

Greg. 1. 11. 34. ep. 1. 81.

in qua ea que à nobis definita sunt servari precipiat. Nam hoc factò omnis de cetero surreptionis locus obstruitur. Egregie utrumque exsequitur; injuriam illatam ab Episcopo Itauriæ vult coercere, & quæ ab eo malè præsumpta sunt corrigere; sed rescripti abolitionem Principi servavit, ut par erat & dignum; suamque sententiam altero rescripto Principis muniri curavit. Spes non destituit Gregorium; qui statim post datas priores literas, dissidium partium composuit.

Eadem modestia se gesserat Pelagius erga Childebertum Regem; qui jusserat Sa-paudo Arelateni ut inferioris Episcopi examen subiret. Hoc alienum ab ecclesiastica lege & à ratione cum dixisset Pontifex, subjungit: Pro quibus Christianitatis vestre confidentia freti, paterno studio postulamus ut si quid tale factum est, congrua satisfactione celeriter amputetur, nec ullum sui exemplum in perturbatione Ecclesiarum, quas vobis Deus creditur, relinquere concedatur. Et in hujusmodi causis sollicitam vos in reliquo decet adhibere cautelam ne quid contra ecclesiasticas regulas petentibus concedatis. In eandem sententiam extant epistolæ Gallicanorum Episcoporum ad suos Reges in alia specie, quæ relatæ sunt capite nono §. iv. & v. hujus libri.

C A P V T X I I.

Synopsis.

I. Tutio Ecclesia eiusque Decretorum, Regibus Francorum in regno competit. Initium illius juris repetendum à Clodoveo, qui Defensor Fidei dictus à Remigio. Eius in rebus canonicis potestas.

II. Defensores Ecclesia dicti Reges secunda dynastia à Concilio Parisiensi, & Aquisgranensi. A Christo tuendam susceperunt Ecclesiam, eiusque disciplinam, ut docent ea Concilia, ex Isidoro, & Fulgentio.

III. Effectus Tutitionis erat, Confirmatio canonum. Cur eam ab Imperatoribus Synodi Oecumenice postulaverint, non autem à Regibus Francorum. A Regum nostrorum sollicitudine pender ecclesiasticorum ordinum integritas, à Pelagio. Præsidium Childeberti implorat Gregorius M. ad statutorum suorum executionem.

IV. Non solum manu regia, sed etiam legibus latis canonum executioni prospiciebant; ut Clotarius Rex, Pippinus & Carlomannus Duces Francorum. Et præ ceteris, Carolus Magnus. Capitulari Aquisgranensi Episcopos officij monet, transcriptis verbis canonum, quibus legis robur addit. Ita se monitorem præstat ut emendet, exemplo Iosia Regis.

V. Hoc Capitulare transcriptum est à Lothario Imp. in Edictum suum, quo multam irrogat iis qui leges illas infringunt. Leo I. spondet se Capitula illa observaturum. Leo I. legibus à Marciano latis in præsidium legum ecclesiasticarum se subiecit. Capitularia Regum nostrorum accepta Ecclesia Gallicana.

Explicata Synodus Meldensis.

VI. Non solum antiquos canones, sed etiam nova Decreta Romane sedis, legibus suis tuebamur Reges. Quod probatur duobus exemplis. Vnum respicit Presbyteros suspectos; sed canonicè non convictos. Consultitur Leo III. à Carolo M. Eius responso in Conventu Regni expensa, & de consensu Episcoporum & Procerum, Edicto regio confirmata. In quo versaretur hac difficultas, explicatur. Presbyteri suspecti, purgati iurjurando.

VII. Alterum exemplum respicit Chorepiscopos. Dubitatum de ordinationibus Presbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum, quas illi peragerant, & de ceteris quibusdam capitibus. Consultus Leo III. à Carolo M. respondet omnia esse irrita, damnandos Chorepiscopos, & trudendos in exilium. Responsum Leonis in synodo probatum, & regio Edicto confirmatum; exceptis panis, quas Episcopi molliaverunt. Explicata hæc clausula, Permittente Apostolico.

VIII. Reges tertia dynastia ad Tutitionem libertatis ecclesiastica à Deo designari dicuntur à Gregorio IX. Legibus munierunt ecclesiasticam disciplinam. B. Ludovicus Edicto Canonum executioni consultit. Eiusque secuti Reges à Carolo V. usque ad hanc aetatem.

IX. De altero hujus Tutitionis effectu dicitur libro quarto. Necessitas Concordia Sacerdotij cum Imperio probatur à Gregorio secundo, Septima Synodo, Ecloga Leonis, Damiano, Arnulfo, Bernardo, & auctore anonymo.

I. **Q**UAM Principibus ex jure divino & ex universalis Ecclesiæ praxi asseruimus, Ecclesiæ ejusque Decretorum Tutitionem, Regibus Francorum à Gallicana Ecclesiæ Episcopis vindicata est. Huic Patrocinio regiam Francorum dignitatem devovit Clodoveus, cum sacro baptismo tinctus solennem fidei professionem emisit; ita tamen ut manumissus à servitute peccati, & gratiæ vindicta in libertatem Christi assertus, à regni libertate non exciderit, sed eam ad Ecclesiæ Libertatem fovendam aeterno foedere conjunxerit. Pagani & Arriani Occidentem miserè lacerabant, & variæ per Orientem hæreses latè grassabantur, cum divini numinis benignitas laboranti Ecclesiæ prospexit, procurato Libertatis Christianæ acerrimo vindice Clodoveo: qui repudiato idolorum cultu, & Arriana hæresi calcata, quæ Aquitaniam, Hispanias, & Italiam imperio tenebat, se catholice Ecclesiæ partibus addixit, eique arbitrio suo & delectu veræ fidei victoriam peperit. Vnde non dubitavit Avitus de hoc religionis triumpho, invictissimo Clodoveo literis suis gratulari. Invenit quippe temporis nostri, inquit, arbitrum quemdam divina proviso. Dum vobis eligitis, omnibus judicatis. Vestra fides, nostra victoria est. Itaque statim assecutus est Defensoris fidei nomen, quod regno suo felicibus auspiciis adscriptum in posteros transmisit, meliori fato

M ij

Avitus ep. 41.